

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ДЕРЖАВНИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ

Маслій Н.Д.

кандидат економічних наук, доцент кафедри
економіки та моделювання ринкових відносин

Дондич Л.В.

студентка 2 курсу напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

Державний кредит є однією з ланок фінансової системи України. Тому він перебуває в тісному взаємозв'язку з усіма процесами, що мають місце в умовах перехідної економіки.

Держава потребує додаткові фінансові ресурси для збалансованості бюджету та у періоди економічної кризи. Тому саме державний кредит виступає найоптимальнішим способом отримання додаткових фінансових ресурсів. Внутрішні та зовнішні запозичення, які на певний період часу

оформляються у вигляді державного боргу, є не тільки індикатором фінансового стану країни, а й показником її конкурентоспроможності.

Серед вітчизняних вчених, які у своїх працях досліджували аспекти становлення та розвитку державного кредиту є: В. Базилевич, О. Барановський, Т. Вахненко, І. Лютий, В. Андрущенко. Не меншої уваги заслуговують праці і західних учених: Р. Барро, Дж. Бюкенена, Дж. Кейнса, А. Сміта.

Незважаючи на різноплановість наукових результатів у контурі цієї проблематики, слід відмітити, що ряд питань залишаються малодослідженими або дискусійними. Це актуалізує необхідність розширення та поглиблення наукових досліджень щодо розвитку елементів та складових зовнішніх та внутрішніх державних кредитів.

Мета роботи полягає в опрацюванні теоретичних засад і удосконаленні практичних рекомендацій щодо формування та функціонування державного кредиту для забезпечення розвитку економіки України.

З точки зору професора В. Базилевича, державний кредит – це сукупність відносин між державою та іншими економічними суб'єктами з приводу мобілізації додаткових грошових коштів на умовах добровільності, платності, строковості, в яких держава виступає як позичальник, кредитор або гарант [1].

Завдяки державному кредиту до бюджету держави залучаються вільні фінансові ресурси юридичних та фізичних осіб. Саме вони використовуються для задоволення державних потреб.

Будучи кредитором, держава за рахунок коштів бюджету надає на платній основі кредити юридичним та фізичним особам.

Кредиторами можуть виступати громадяни, банки, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, підприємства, уряди іноземних держав, міжнародні фінансово-кредитні організації тощо.

Гарантом держава виступає лише у тих випадках, коли вона бере на себе відповідальність за погашення позик або виконання інших зобов'язань, взятих на себе фізичними чи юридичними особами.

Державний кредит буває таких видів:

- *Внутрішній* – при якому держава запозичує кошти у підприємств і населення власної країни;
- *Зовнішній*, якщо держава робить запозичення на міжнародному рівні.

У свою чергу існування державного кредиту призводить до появи державного боргу. Згідно Бюджетного кодексу України, *державний борг* - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [2].

Державні запозичення проводяться з метою покриття бюджетного дефіциту на державному і регіональному рівнях. А саме для: цільового фінансування різноманітних програм; поповнення необхідних резервних активів, а також для рефінансування раніше здійснених державних запозичень.

Станом на 2017 рік державний та гарантований державою борг України становив 1.941,36 млрд. грн. або 71,76 млрд. дол. США, в тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг – 1.233,96 млрд. грн. (63,56%) або 45,61 млрд. дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 707,40 млрд. грн. (36,44%) або 26,15 млрд. дол. США [3].

Зростання у 2016-2017 роках обсягу державного та гарантованого державою боргу пов'язано із девальвацією національної валюти, забезпеченням фінансування дефіциту державного бюджету, капіталізацією державних банків, в тому числі у зв'язку з переходом у державну власність ПАТ КБ "ПриватБанк", та наданням кредиту ФГВФО.

Таблиця 1 – Шляхи щодо оптимізації розвитку державного кредиту в Україні

Основна мета заходу	Прогнозовані наслідки
1) Здійснення державою зобов'язань перед інвесторами і кредиторами;	Якщо держава буде виконувати свої зобов'язання, то вона залучить у співробітництво більше інвесторів і кредиторів, і не буде накопичуватися державний борг перед іншими країнами.
2) Єдність обліку всіх видів емітованих зобов'язань;	Збільшення випуску цінних паперів, а саме державних облігацій сприятиме збільшенню державного бюджету та покриття його дефіциту. Регулювання грошових потоків.
3) Оптимальність структури	Підтримання оптимальної структури боргових зобов'язань за термінами обігу та погашення, держава зобов'язується погасити державні облігації після закінчення терміну їх обігу.
4) Фінансова незалежність	Становлення своєї незалежності за рахунок координації дій державних органів влади.
5) Відкритість (прозорість) випуску позик	Доступність достовірної інформації про економічний стан країни для міжнародних рейтингових агентств, яка сприятиме зміцненню кредитної репутації і рейтингу країни-позичальника.

Отже, всі вище зазначені заходи сприятимуть уникненню кризи в державі, ліквідності, небезпечного боргового навантаження та сприятимуть оптимізації структури державного боргу і його позитивного впливу на функціонування економічного механізму держави.

На нашу думку, дотримуючись цих цілей та умов країна вийде на новий рівень розвитку не тільки державного кредиту, а й економічного розвитку. Та це все сприятиме підвищенню економічних показників та конкурентоспроможності України серед інших країн світу.

Література:

1. Базилевич, В. Д. Державні фінанси [Текст] : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. – К. : Атіка, 2002. – 367 с. – ISBN 966-8074-12-2.
2. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2542-III [Електронний ресурс]: Державний борг та місцевий борг. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf
3. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/statystychni-materialy-borhu-ukrainy-2017>.
4. Проблеми і перспективи розвитку економіки України: матеріали Третьої науково-практичної конф. молодих вчених, асп., здобувачів і студ. (17-18 лист. 2010) / відп. ред. Л. Г. Ліпич. - Луцьк: Вол. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. - 504 с.